

ולפיכך מהלכים בה אף בימות הגשמים.⁽³⁾
ולענין חיוב פאה לכל שדה, הוא שאמר רבי יוחנן: אף המצר והחצב מפסיקין בשדה, וצריך להניח פאה מכל אחת.

עוד מבארת הגמרא:

טומאה מאי היא [לענין איזה דין בטומאה מועיל הפסק בין שתי שדות]?

דתנן במסכת טהרות:

הנכנס לבקעה — שיש בה שדות הרבה — **בימות הגשמים** שאין מהלכין שם בני אדם [כדי שלא יקלקלו את הזריעה], ודין רשות היחיד לה לענין מה דקיימא לן "ספק

ואבנים, ואינה ראויה לזריעה, והיתה קרקע זו באמצע השדה לכל רחבה —

והשלולית⁽¹³⁾ של מי גשמים שהיתה חוצצת באמצע השדה —

נה-ב

ודרך הרבים [דרך רחבה שש עשרה אמה] והוא מקום הילוך סוסים ועגלות של רבים —

ודרך היחיד [דרך רחבה ארבע אמות] — ⁽¹⁾

ושביל הרבים [הוא דרך להילוך הרבים ברגליהם] **ושביל היחיד** — ⁽²⁾

הקבועים [בין בימות החמה ובין בימות הגשמים, כי אינו מקום חרישה וזריעה,

ברישא משום הסיפא ששינוי הכל מפסיק לזרעים ואין מפסיק לאילנות], ולהשמיענו שאפילו דרך הרבים אינה מפסקת לאילנות.

ב. ראה בהגהות הב"ח שתמה על הרשב"ם שפירש "דרך היחיד ארבע אמות", [וכן פירשו רש"י במנחות עא ב, הר"ש והרמב"ם בפירוש המשניות והרע"ב שם], כי מדברי הגמרא לקמן דף ק נראה, שהשיעור הוא: שתי אמות קטנות ומחצה.

2. כתב הרמב"ם בפירוש המשניות: ושביל הרבים ושביל היחיד, הוא שיהיה דרך בין שתי השדות, אם לאיש אחד שעובר משם לשדהו, או שיהיה השביל לרבים אפילו שיהיה אותו השביל צר מאד.

וראה פירוש רבינו גרשום בדרך הרבים והיחיד, ובשביל הרבים והיחיד.

3. כתב רש"י במנחות עא ב "ושביל רבים או יחיד הקבוע: אי לא קביע לא מפסיק, דמקום צר הוא ולא חשיב".

שהכוונה כפשוטה דהיינו נהר.

ובפירוש הרא"ש שם כתב: ולי נראה, דאיכא למימר "נחל איתן", והוי טפי מבור, לפי שאינו עשוי לזריעה".

13. כתב הרשב"ם: קבוצת מי גשמים [קבוץ של מי גשמים], וכמו שמבואר בבבא קמא סא א "מאי שלולית, אמר רב יהודה אמר שמואל: מקום שמי גשמים שוללים [מתקבצים] שם, רב ביבי אמר רבי יוחנן: אמת המים המחלקת שלל לאגפיה [מאמת המים נמשכות תעלות המובילות את המים אל השדות]".

1. א. כתב הרשב"ם "ולא זו אף זו קתני", והיינו שהוקשה לו כיון ששינוי "דרך היחיד", אם כן למה הוצרך לשנות תחילה "דרך הרבים" שהרי כל שכן הוא, ולזה פירש ד"לא זו [דרך הרבים] אף זו [דרך היחיד] קתני"; ואולם בתוספות נראה — כמבואר בהגהות הב"ח ובמהרש"א — שגירסתם היתה "דרך היחיד ודרך הרבים" [וכן "שביל היחיד, ושביל הרבים"]; ועל קושיית הרשב"ם הביאו ישוב בשם הירושלמי, שנקט כן

ורק אם היה הספק "ספק מגע טומאה", היינו, שנכנס בודאי לשדה, אלא שאינו יודע אם בא עד מקום הטומאה, הרי הוא טמא ברשות היחיד.⁽⁵⁾

ולענין דינו של רבי אליעזר מפסיק המצר והחצב, שאם היתה טומאה באיזה מקום בשדה שמצד אחד של המצר, וספק אם נכנס בצד זה או לא, אינו טמא, שהרי "ספק ביאה" הוא; ואם היתה שדה גדולה שאין מצר מפסיק באמצע, ויודע שנכנס לשדה הגדולה אך אינו יודע אם הלך באותו צד שהטומאה בה, הרי זה "ספק מגע טומאה" שהוא טמא, כי הכל שדה אחת תיחשב, והרי בא.

ומדייקת הגמרא, מדלא נחלק רבין בשם רבי יוחנן אלא על פאה וטומאה שהמצר והחצב מפסיקין, ולא נחלק אף לענין שבת, משמע: אבל לשבת, לא מפסיקים המצר והחצב; ומפרש לה ואזיל, מה הפסק שייך בין שתי

טומאה ברשות היחיד – טמא, ויש טומאה בתוך שדה פלונית [ולא בכולה], ואמר הנכנס לבקעה:

"הלכתי למקום הלז [לבקעה], ואיני יודע: אם נכנסתי לאותו מקום⁽⁴⁾ [לשדה שיש בה טומאה], ואף אם נכנסתי, איני יודע אם הלכתי עד הקבר ונטמאתי באהלו, ואם לאו":

רבי אליעזר מטהר ואף שרשות היחיד היא שספיקה טמא, וכדמפרש טעמא ואזיל.

וחכמים מטמאין כדין רשות היחיד שספיקה טמא.

שהיה רבי אליעזר אומר:

אם היה הספק "ספק ביאה", היינו, כאשר הספק הוא אם נכנס כלל לשדה שיש בה טומאה, כי אז הרי הוא טהור, ואף שרשות היחיד היא, ומשום כך טיהר בנכנס לבקעה.

נראה כן מלשון הרשב"ם בד"ה וחכמים מטמאים, שכתב אליבא דחכמים "חדא ספיקא היא, שמא הלך עד הקבר והאהיל", וכתב בד"ה ספק ביאה: "ואם תמצי לומר נכנס, ספק בא עד מקום הטומאה אם לאו"; ואם כי אינו מוכרח, מכל מקום בפנים נתבאר לפי משמעות זו.

חכמים מטמאים, משום שאין זה ספק ספיקא, כי הכל ספק אחד הוא, אם בא עד מקום הטומאה ונטמא, או לא, נולפי מה שנתבאר לעיל מדברי הרשב"ם שמקום הטומאה ידוע, יש מקום לומר, שעד כאן לא נחלקו חכמים אלא דוקא בספק זה, אבל אם מקום הטומאה אינו ידוע, כי אז מודים חכמים שספק ספיקא הוא. וב"קובץ שיעורים" אות רמה, העיר: מאי שנא מספק נכנס הארי לעדר ספק אם דרס,

4. במשנה בטהרות ו ה הגירסא היא: "לאותו השדה".

5. דעת הרשב"ם בכיור מחלוקתם:

רבי אליעזר מטהר משום שלדעתו הרי זה חשוב "ספק ספיקא", שהרי ספק הוא אם נכנס כלל לאותה שדה, ואפילו אם נכנס ספק הוא אם בא עד מקום הטומאה; [ובאמת היה מקום לומר, שאין זה נקרא "ספק ספיקא" אלא אם באותה שדה שהטומאה בה, אין מקום הטומאה ידוע, כי אז ספק אחד הוא אם נכנס לשדה, וספק שני הוא, אם באותו מקום שנכנס אכן יש קבר, אבל אם מקום הטומאה ידוע וספיקו הוא עד היכן בא, זה לא נקרא "ספק ספיקא", אלא ספק אחד ממש, ואפילו לרבי אליעזר; אך אין

שדות לענין שבת.

רבא אמר: אפילו לענין שבת מפסיקים הם.

ומפרשת הגמרא לענין מה מועיל ההפסק
בדיני שבת: **דתניא:**

אם הוציא אדם אוכל בשבת כשיעור חצי גרוגרת [שהוא חצי משיעור ההוצאה באוכלים, לחייב חטאת בשבת] מרשות היחיד לרשות הרבים, והניחה ברשות הרבים; וחזר והוציא כשיעור חצי גרוגרת אחרת והניחה שם:

אם בהעלם אחד הוציאם, שלא נזכר בינתיים ששבת היום — הרי זה חייב חטאת.

ואם בשני העלמות הוציאם, שנזכר בין

הוצאה להוצאה ששבת היום, הרי זה פטור, כי "ידיעות מחלקות לחטאות", כלומר, ידיעה שידע בין שתי ההוצאות מחלקת את ההוצאות לשתיים, שכל אחת אין בה שיעור, ופטור.

רבי יוסי אומר:

אף בהעלם אחד חילוק יש בדבר:

אם ברשות אחת הם, כלומר, אם הוציא את א-11 חצי הגרוגרת השניה לאותה רשות הרבים אליה הוציא את הראשונה, הרי זה חייב.

אבל בהעלם אחד בשתי רשויות, כגון שהוציא חצי גרוגרת לרשות הרבים אחת, וחצי גרוגרת לרשות הרבים המופסקת מרשות הרבים הראשונה — ומפרש ואזיל

שהוא חשוב "ספק ספיקא" לענין טריפה, כמבואר בחולין נד! ? וכתב "דהתם הספק שמא לא על כלל, אבל הכא ודאי נכנס, אמרינן מה לי שדה אחת מה לי שתי שדות".

דעת ר"י ורבינו תם בביאור מחלוקתם [ראה תוספות כאן ובפסחים י א ד"ה ספק ביאה]:

רבי אליעזר מטהר משום שהוא ספק ספיקא, כי לדעתו לא גמרינן מסוטה לטמא ברשות היחיד אלא ספיקא אחת כסוטה [שהיא מקור הדין לטמא בספק ברשות היחיד, שהרי אף הסוטה שנסתרה אינה אלא ספק אם זינתה ונטמאה], אבל תרי ספיקי, לא.

חכמים מטמאים ואף שספק ספיקא הוא, ומשום דמן הדין הרי היה לנו לטהר אפילו בספק אחד, ומשום "חזקת טהרה", ומאחר שטימא הכתוב ברשות היחיד בספק אחד, הוא הדין ב"ספק ספיקא".

וב"קובץ שיעורים" אות רמו ביאר: והיינו דכיון דלא מהניא חזקה הוא הדין סדספק ספיקא

לא מהני; והא דמהני רובא לטהר ברשות היחיד, כמבואר בכתובות טו, ולא ילפינן מחזקה, צריך לומר דכיון דרובא עדיף מחזקה, אין ראייה מחזקה להחמיר במקום רובא, אבל ספק ספיקא לא עדיף מחזקה; וראה שם שדן בזה להסוברים ד"ספק ספיקא" הוא כמו רוב, כידוע בשם שו"ת הרשב"א.

ועוד כתב שם לבאר, דאין כוונת ר"י ללמוד ספק ספיקא מחזקה, אלא, דהטעם שאין מועיל חזקה בספק טומאה ברשות היחיד הוא משום שהתורה עשתה את הספק כודאי, וחזקה אינה מועילה אלא במקום שבלי החזקה אין כאן אלא ספק, אבל במקום ודאי אין מועילה החזקה, ומאותו הטעם בעצמו אין מועיל גם ספק ספיקא, משום דהספק הוא כודאי, אך כתב שם לדחות פירוש זה, ראה שם.

ולדעת רש"י בעבודה זרה [ע א], נחלקו באופן שהשדה מלאה טומאה, וביאור מחלוקתם לדעתו הובא בתוספות כאן, ראה שם; וראה גם